

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев2 2691/2023
26.12.2024. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Добриле Страјина, председника већа, Драгане Миросављевић и др Илије Зиндовића, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Владимир Младеновић, адвокат из ..., против туженог Националног савета ромске националне мањине Србије, са седиштем у Београду, чији је пуномоћник Милош Срећковић, адвокат из ..., ради утврђења радног односа и исплате зараде, одлучујући о ревизији тужиоца, изјављеној против пресуде Апелационог суда у Нишу Гж1 1062/2023 од 29.03.2023. године, у седници одржаној 26.12.2024. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ, као неоснована ревизија тужиоца изјављена против пресуде Апелационог суда у Нишу Гж1 1062/2023 од 29.03.2023. године.

Образложење

Пресудом Апелационог суда у Нишу Гж1 1062/2023 од 29.03.2023. године, преиначена је пресуда Основног суда у Прокупљу П1 79/21 од 10.11.2022. године, тако што је одбијен, као неоснован тужбени захтев тужиоца којим је тражио да се утврди да је тужилац био у фактичком радном односу код туженог у периоду од 01.02.2015. године до 31.12.2016. године, на основу усмено закљученог уговора о раду, да се обавезе тужени да тужиоцу исплати на име неисплаћених зарада за месеце фебруар, март, април, јун, јул, август, септембар, октобар, новембар и децембар 2016. године укупан новчани износ од 468.913,84 динара са законском затезном каматом на појединачно опредељене новчане износе почев од доспелости сваког износа до исплате као и да се обавезе тужени да тужиоцу на име трошкова поступка исплати износ од 147.770,00 динара. Ставом другим изреке, обавезан је тужилац да туженом на име трошкова поступка исплати износ од 122.900,00 динара са законском затезном каматом од извршности одлуке до коначне исплате. Ставом трећим изреке, одбијен је захтев тужиоца за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужилац је благовремено изјавио ревизију, због погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања и погрешне примене материјалног права.

Врховни суд је испитао побијану пресуду применом члана 408. Закона о парничном поступку – ЗПП („Службени гласник РС“, бр. 72/11 ... 10/23), и утврдио да је ревизија неоснована.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју Врховни суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилац је радио код туженог у окружној канцеларији Националног савета ромске националне мањине Србије са седиштем у Прокупљу. Са радом је почео 01.02.2015. године, заједно са ББ и ВВ, а ГГ им је обећао закључење уговора о раду и исплату минималне зараде. Након смрти регионалног шефа канцеларије, ВВ, нису слати извештаји и није коришћен печат туженог, а тужиоцу је исплаћен само једном износ од 15.000,00 динара. Тужени је уписан у Регистар националних савета националних мањина на основу решења Министарства за људска и мањинска права, а као овлашћено лице уписан је ДД. Одлуком о формирању окружних канцеларија Савета од 07.12.2014. године формирана је и окружна канцеларија туженог са седиштем у Прокупљу. Када је тужени раскинуо уговор о закупу пословног простора 10.07.2017. године, у име туженог, као закупца тог пословног простора кључеве пословног простора предао је ГГ власнику пословног простора, а приликом иселења туженог из тог простора били су присутни сведоци, радници туженог, тужилац и ББ. Према писаној изјави сведока ЂЂ, радника туженог на пословима референта током 2015. и 2016. године, следи да је овом сведоку познато да је тужилац радио у канцеларији у Прокупљу и да су договарали активности регионалне канцеларије, као и да су се тужилац и ББ више пута обраћали да им се исплате зараде, као и да добију решења о радном односу. Према изјави сведока ЕЕ, он је долазио у ову канцеларију негде 2015. године и у њој је затекао тужиоца и још једну особу, те да је чуо разговор између тужиоца и ГГ, који се односио на неисплаћене зараде и регулисање радног односа. Из исказа сведока ГГ, утврђено је да су у канцеларији сви обављали послове волонтерски, да је ВВ био шеф регионалне канцеларије, али да је и он обављао послове волонтерски, да тужилац није био запослен у канцеларији, а да се исплата од 15.000,00 динара односи на помоћ удружењу и није била уплата тужиоцу за његов рад. Изведен је доказ вештачење од стране судског вештака економско финансијске струке и утврђена висина минималне зараде за спорни период, умањен за износ од 15.000,00 динара.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је усвојио тужбени захтев тужиоца, применом члана 30. и 32. Закона о раду, јер је утврдио да је тужилац фактички радио код туженог у спорном периоду и да му стим у вези припада право на накнаду штете у висини минималне зараде.

Другостепени суд је преиначио првостепену пресуду и одбио, као неоснован тужбени захтев тужиоца, применом члана 30. и 32. Закона о раду. По становишту другостепеног суда, тужилац, на коме је терет доказивања да је радио код туженог, није доказао да је обављао послове који немају карактер волонтерских или помоћних послова, нити које је конкретно послове обављао за туженог, односно са којим описом послова и у ком периоду је исте обављао. Успостављени однос између тужиоца и туженог не испуњава услове који би довели до примене правне фикције о постојању радног односа, с обзиром да између њих није постојао ни усмени договор којим би био одређен новчани износ основне зараде, као ни елементи за утврђење радног учинка,

накнаде зараде, увећање зараде и других примања запослених, радно време, опис послова, време трајања дневног или недељног радног времена нити је на страни туженог постојала сагласност за успостављање радног односа на неодређено време. С обзиром на то, да је сматрао да је терет доказивања чињеница и околности везаних за постојање радног односа и непрекидног рада у спорном периоду био на тужиоцу, да тужилац није доказао да је у спорном периоду радио код туженог, те да са тих разлога нису испуњени услови за примену правне фикције из члана 32. став 2. Закона о раду. Са истих разлога другостепени суд је одбио као неоснован тужбени захтев тужиоца за накнаду штете у висини минималне зараде за спорни период.

По оцени Врховног суда, неосновано се ревизијом тужиоца указује да је другостепени суд погрешно применио материјално право.

Чланом 30. ставом 1. Закона о раду, прописано је да се радни однос заснива уговором о раду; да уговор о раду закључују запослени и послодавац. Ставом 3. истог члана прописано је, да се уговор о раду сматра закљученим када га потпишу запослени и послодавац, а ставом 5. да уговор о раду у име и за рачун послодавца закључује надлежни орган код послодавца, односно лице утврђено законом или општим актом послодавца или лице које они овласте. Чланом 32. став 1. истог закона прописано је, да се уговор о раду закључује пре ступања запосленог на рад, у писаном облику, док је ставом 2. истог члана прописано, да ако послодавац са запосленим не закључи уговор о раду у складу са ставом 1. овог члана, сматра се да је запослени засновао радни однос на неодређено време даном ступања на рад.

Из напред цитираних одредби Закона о раду следи да је уговор о раду формалан, јер се закључује у писаном облику пре ступања запосленог на рад и двострано обавезан и теретан прани посао. У циљу спречавања злоупотребе на тржишту рада и елиминације „рада на црно“ (фактичког рада) закон је увео правило о правној фикцији постојања радног односа, израженог чланом 32. став 2. Закона о раду којим је како је то напред наведено, прописано да ако послодавац са запосленим не закључи уговор о раду у складу са ставом 1. тог члана, сматраће се да је запослени засновао радни однос на неодређено време даном ступања на рад. Ова правна фикција омогућава да радни однос настане и без закључења уговора о раду у писаном облику. За њену примену довољно је да је радник ступио на рад, па се сматра да је даном почетка рада засновао радни однос. У ситуацији када је запослени ступио на рад није нужно посебно истраживати вољу уговарача. Воља се сматра постојећом самом чињеницом да послодавац прима запосленог на рад и да запослени за рад прима накнаду (зараду). Ако послодавац не жели примену ове одредбе (фикције о постојању радног односа) мора закључили уговор о привременим или повременим пословима, уговор о делу или неки други уговор којим се не заснива радни однос. У конкретном случају између странака није закључен у писаном облику неки од уговора којим се не заснива радни однос.

Када се пође од садржине цитираних одредби Закона о раду и утврђеног чињеничног стања, по оцени Врховног суда, правилан је закључак другостепеног суда да у овом случају нису испуњени услови за примену члана 32. Закона о раду, с обзиром на то да тужилац није доказао да је засновао радни однос код туженог, односно које је конкретно послове обављао за туженог, нити је доказао да је између њих постојао усмени договор којим би био одређен новчани износ основне зараде односно елементи

за утврђивање радног учинка, накнаде зараде и других примања, радно време, опис послова, време трајања дневног или недељног радног времена, како је то правилно закључио другостепени суд и са којих разлога су неосновани наводи ревизије тужиоца о погрешној примени материјалног права.

Неосновани су наводи ревизије којима се указује да је тужилац радио код туженог у одређеном временском периоду, обављајући радне задатке из оквира делатности туженог. Чињенице на које се указују у ревизији, у погледу начина рада тужиоца, нису утврђене у току поступка, а у поступку по ревизији не може се оспоравати утврђено чињенично стање. Тачно је да за изједначавање фактичког рада са радним односом на неодређено време није релевантна и опредељујућа воља уговарача. За примену правила о правној фикцији постојања радног односа потребно је и довољно је да је запослени ступио на рад из чега се изводи закључак да је постојала воља за заснивање радног односа. Међутим, да би ова правна фикција била у целости реализована, потребно је да запослени за свој рад прима накнаду (зараду) и остварује друга права и обавезе из радног односа, са одговарајућим радним временом и утврђеним радним задацима, јер само тако успостављен радни однос између послодавца и запосленог може се уподобити радном односу на неодређено време, а што тужилац није доказао.

Врховни суд је ценио и остале наводе ревизије тужиоца, али је оценио да су исти неосновани и без утицаја на правилност другостепене одлуке.

У складу са изнетим, применом члана 414. став 1. ЗПП, одлучено је као у изреци.

**Председник већа-судија
Добрила Страјина, с.р.**

За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић